

BISERICA ȘI SOCIETATEA: O VIZIUNE CREȘTINĂ ASUPRA PLURALIS- MULUI SOCIETĂȚII CONTEMPORANE

Asist. univ. dr. Beni MOCAN

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, România

benimocan@gmail.com

ABSTRACT: Church and Society: a Christian Vision of Contemporary Society's Pluralism.

The relationship between the Christian Church and the contemporary post-modern society is not an easy one, especially when one addresses the issue of pluralism. Hence, the present article brings into discussion a Christian vision of pluralism, seeking the theoretical theological and biblical framework within which such a discussion could take place. The need for such a study is immense since the reality of globalization brings up important challenges to the Christian Church nowadays. Therefore, the Christian Church and theologians need to articulate solid biblical and theoretical grounds for a substantial and proper understanding of the reality of pluralism, one that contains within itself a proper biblical vision for common good and human flourishing.

Keywords: *pluralism, church, globalization, truth, common good, human flourishing.*

Introducere

Când ne referim, creștini fiind, din perspectivă teologică, la era globală pe care o traversăm, cu libertatea extraordinară de care se bucură o mare parte a umanității dar și cu crizele aferente pe care le experimentează o altă mare parte a societăților contemporane, nu putem să nu facem referire la realitatea pluralismului.

Vorbind din perspectivă religioasă și teologică creștină, trebuie încă de la început să admitem faptul că pluralismul a fost și încă este o provocare destul de mare pentru gândirea creștină și pentru Biserică. Tendința de a respinge realitatea pluralismului rămâne, în accepțiunea noastră, destul

de mare în spațiul eclezial contemporan, indiferent de tradiția religioasă la care ne referim. Tocmai de aceea, necesitatea unei fundamentări teologice și teoretice asupra pluralismului este stringentă. Cum trebuie să ne raportăm la realitatea pluralismului în calitate de creștini? Care sunt parametrii unei teoretizări creștine sănătoase asupra subiectului în cauză? Care este fundamentul biblic pentru a iniția o discuție în această direcție?

În cele ce urmează, vom încerca să creionăm, succint, răspunsul la întrebările formulate mai sus și la altele similare, care decurg din acestea. Vom face aceasta în trei secțiuni, care abordează (1) problematica adevărului într-o societate pluralistă, (2) fundamentarea biblică a ideii de pluralism și (3) definirea câtorva aspecte ale binelui comun și bunăstării umane din perspectivă creștină.

Pluralism și adevăr(uri)

Odată cu globalizarea¹ tot mai pronunțată, accentul pus pe pluralism a devenit o chestiune din ce în ce mai importantă. Nu mai trăim într-o lume izolată în care fiecare grup sau națiune trăiește într-o izolare și distanță față de celelalte națiuni, ci existăm într-o lume globalizată, inter-conectată și inter-dependentă. Prin urmare, nu avem cum să nu ținem cont de această realitate sau să nu o luăm în serios. Așadar, viețuim, conform spuselor lui Max Stackhouse, într-o „societate civilă globală profund pluralistă”.² Lucrul acesta presupune faptul că pluralismul, în toate dimensiunile sale, este o caracteristică esențială a spațiului public contemporan.

Fiecare sferă publică existentă (culturală, economică, academică, politică, religioasă etc.) este provocată de această nouă dimensiune existențială propusă de faptul globalizării. Cum ar trebui să se răspundă la realitatea pluralismului? Care sunt lucrurile care trebuie luate în considerare în așa fel încât realitatea pluralismului să nu fie ignorată? De ce este important de luat în calcul această realitate? În ce fel ne modifică înțelegerea de sine a unei sfere publice date această nouă realitate? Iată doar câteva întrebări importante de care vom încerca să ținem cont în cele ce urmează.

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Globalization and its effect on religion”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (eds.), Les Arcs, France, Iarsic, 2014, pp.532-541.

2 Max Stackhouse, *God and Globalization, Volume 4: Globalization and Grace*, Grand Rapids, Eerdmans, 2010, p. 114.

Scriind dintr-o perspectivă teologică, suntem în particular interesați de felul în care sfera religioasă, mai exact Biserica, se poziționează față de realitatea pluralismului. Când vorbim din perspectivă religioasă, putem observa că ceea ce este cu adevărat în joc în pluralism este problema adevărului. Este adevărul o categorie universală, transcendentă sau nu? Poate fi și adevărul pluralist sau nu poate fi supus niciunei discuții? Dintr-o perspectivă creștină, una care afirmă în mod tradițional universalitatea Adevărului, următoarea scurtă discuție este foarte importantă. Pentru o teologie publică, una care se face într-un context global de pluralități, discuția despre adevăr nu este deloc de prisos. După cum s-a menționat deja, societatea postmodernă este ireductibil de pluralistă. Dar cum rămân împreună Adevărul și pluralitatea dintr-o perspectivă creștină? Pot fi împăcate aceste două realități? Altfel spus, cum rămâne adevărul creștin obiectiv, public, universal și imuabil în raport cu pluralitatea globală?

Articolul lui Alistair McFadyen despre această problematică este iluminator.³ McFadyen începe cu o remarcă provocatoare: „Dacă nu trebuie să renunțăm nici la adevăr, nici la pluralitate și particularitate, atunci trebuie să ne acomodăm cu faptul că Adevărul este și va fi în istorie evaziv, ambiguu și promitent”.⁴ În înțelegerea sa, atât afirmațiile creștine despre universalitatea Adevărului, cât și cele ale postmodernismului despre relativitatea adevărului sunt contestate. În mod tradițional, adevărul a fost înțeles ca ceva care este transcendent, ceva imuabil și universal valabil pentru toată lumea. Toată lumea ar fi trebuit să aibă acces la el, lucru posibil prin intermediul „discursului public rațional”.⁵ Deoarece publicul este particular, acesta poate veni împotriva adevărului. Mai mult sau mai puțin, acesta a fost modul în care modernitatea a înțeles rațional problema adevărului.

Gânditorii postmoderni, așa cum era de așteptat, au început să respingă universalitatea adevărului, deoarece particularitatea este tot ceea ce avem. Prin urmare, spune McFadyen, sfera publică în societatea liberală

---

3 Alistair McFadyen, „Truth as Mission: the Christian Claim to Universal Truth in a Pluralist Public World”, în *Scottish Journal of Theology* 46, pp. 437-450.

4 McFadyen, „Truth as Mission”, p. 438.

5 Carl Henry se opune cu vehemență unui asemenea ideal uniform și universal: „Este greșit pentru creștin, pentru umanist sau pentru oricine altcineva să încerce să impună o moralitate teologică sau metafizică asupra unei societăți pluraliste”. Carl Henry, *The Christian Mindset in a Secular Society: Promoting Evangelical Renewal & National Righteousness*, Portland, Multnomah Press, 1984, p. 115.

„nu este deloc universală, ci încercarea de universalizare a unei anumite tradiții”⁶. S-ar putea observa cu ușurință cearta pe care postmodernismul o are cu modernitatea la acest nivel. Prin urmare, piața publică în postmodernism este goală, deoarece totul în ea este un produs al unui anumit context. Așadar, adevărul este, de asemenea, legat de particularitățile contextului în așa fel încât „încetează să fie public”⁷. Cum interacționează mesajul creștin cu pluralitatea postmodernă de adevăruri?

În mod tradițional, Creștinismul a menținut poziția conform căreia credința sa face parte dintr-o singură lume publică. Cultura care izvorăște din ea nu este pluralistă, ci uniformă; McFadyen o numește „monocultură”. El consideră problematică această realitate tradițională. Credința creștină este o credință eshatologică. Prin urmare, spune McFadyen, „nu este deloc clar de ce înțelegerea creștinismului a adevărului și a universalității acestui adevăr, mai ales în lumina speranței sale eshatologice, trebuie să se apropie de proiectul modernității”⁸. Critica sa se bazează de fapt pe teologia întrupării a credinței creștine. Deoarece credința creștină afirmă cu tărie teologia întrupării Adevărului, atunci „ambiguitățile care însoțesc prezența Adevărului în particular” ar trebui să fie acceptate.⁹ Mai mult, venind dintr-o altă direcție, McFadyen spune că locusul adevărului este în vorbire sau comunicare, ceea ce înseamnă că „domeniul public real are de-a face cu comunicarea între diferite tipare de gândire.”¹⁰

Trebuie vorbit despre adevăr; trebuie comunicat. Coroborând acest lucru cu revelația lui Dumnezeu prin limbajul uman, va rezulta că vorbirea despre Adevăr și căutarea lui, mai ales pentru că Adevărul nu este pe deplin, ci parțial, cunoscut, devine una cu adevărat pluralistă. În această schemă de gândire, pluralitatea nu este ceva acceptat de dragul unui scop superior, ci este ceva indispensabilă pentru căutarea Adevărului. Pluralitatea este astfel răscumpărată, devenind nu un mijloc către ceva mai mare, ci mediul în care are loc căutarea autentică a Adevărului. Face parte din natura umană să ne fie frică de pluralitate și asta pentru că nu vrem în mod natural să descoperim adevărul. Pur și simplu nu vine de la sine. Și acesta nu este altceva decât rezultatul Căderii. Cu toții suntem muncitori la turnul Babel – despre care

---

6 McFadyen, „Truth as Mission”, p. 440.

7 *Ibidem*, p. 441.

8 *Ibidem*, p. 445.

9 *Ibidem*.

10 *Ibidem*.

vom vorbi mai detaliat mai jos. Ne place uniformitatea și nu ne place diversitatea. Și facem asta din cauza naturii noastre corupte.

Argumentul puternic al lui McFadyen provine din încorporarea întregii discuții despre adevăr în cadrul eshatologic creștin. Înțeles sub umbrela Împărăției lui Dumnezeu, Adevărul creștin ia o întorsătură neașteptată. Adevărul nu este în primul rând o chestiune de cunoaștere, ci o chestiune de credință și speranță.¹¹ Prin urmare, Adevărul creștin poate fi verificat doar escatologic – acesta este „un universal ciudățel”.¹² Ceea ce presupune aceasta este că creștinul trăiește întotdeauna în așteptarea Adevărului viitor. Mai mult, realitatea întrupării coroborată cu Adevărul creștin eshatologic înseamnă că Dumnezeu ia în serios particularitatea, adică Dumnezeu ia în serios pluralitatea postmodernă a sferei publice globale. Aceasta mai înseamnă că Dumnezeu susține existența pluralistă a societății, iar particularitățile atât ale oamenilor cât și ale creației sunt extrem de valoroase. În consecință, accentul postmodern pe particularitate și pluralitate nu este ceva întâmplător, ci face parte din agenda lui Dumnezeu pentru umanitate în ansamblul ei.

Pluralitatea sferelor publice, a credințelor, religiilor, etniilor, culturilor și așa mai departe, nu este altceva decât un indicator al bunătății creației lui Dumnezeu.¹³ Prin urmare, atât postmodernismul cât și globalizarea trebuie să fie sfințite și răscumpărate de prejudecățile noastre. Noi, în calitate de creștini, trebuie să fim vindecați de fricile noastre. Tocmai de aceea, în cele ce urmează, vom arăta succint fundamentul biblic al unei astfel de perspective.

Pluralismul: ideea lui Dumnezeu

Când vorbim de fricile noastre în calitate de creștini, în accepțiunea noastră, nu avem cum să nu ne referim la pericopa turnului Babel din Geneza 11:1-9.¹⁴ Frica de provocarea lansată de pluralism este, nimic altceva, decât

---

11 McFadyen, „Truth as Mission”, p.448.

12 *Ibidem*, p.449.

13 Ioan-Gheorghe Rotaru, Idem, “Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.

14 Partea aceasta a lucrării de față este o adaptare a studiului nostru „The Bible and Transhumanism: Lessons from the Tower of Babel (Genesis 11.1-9)”, în Robert Petrovšek și Bojan Žalec (editori), *Transhumanism as a Challenge for Ethics and Religion*, din seria *Theology East – West: European Perspectives*, Zürich, Lit Verlag, 2021, pp. 189-196.

rezultatul faptului că creștinii au pierdut sau nu au dobândit înțelegerea robustă, holistică, a mesajului Sfințelor Scripturi. Așadar, referindu-ne la pericopa din cartea biblică a începuturilor, vom căuta în cele ce urmează să creionăm teza conform căreia geneza pluralismului a fost ideea lui Dumnezeu. În opinia noastră, conștientizarea și însușirea acestui fapt constituie punctul de plecare în depășirea fricii menționate mai sus și în căutarea unei poziționări responsabile față de realitatea pluralismului a spațiului public contemporan.

După toate greșelile pe care umanitatea le-a făcut în primele zece capitole ale cărții Geneza, se pare că la Babel au găsit în sfârșit secretul unei vieți pașnice și prospere. După ce au încercat să devină ca Dumnezeu, mândrind din pomul cunoștinței binelui și răului, după ce Cain și-a ucis propriul frate, pe Abel, într-un act de violență nemiloasă care a dus la propagarea răului pe fața întregului pământ, și după ce umanitatea întreagă suferă consecințele acestei stări de fapt prin potop, se pare că în sfârșit oamenii au găsit secretul conviețuirii împreună în armonie: „Haidem! Să ne zidim o cetate și un turn al cărui vârf să atingă cerul, și să ne facem un nume, ca să nu fim împrăștiati pe toată fața pământului” (Geneza 11:4). Răspunsul lui Dumnezeu la această inițiativă a întregii umanități este interpretat, în mod tradițional, ca un act al judecății divine, care condamnă și, prin urmare, pune stop planului uman.¹⁵ Cu toate acestea, o observare atentă a textului biblic nu pare să susțină această interpretare. Ar fi fost de dorit ca Dumnezeu să fi fost mult mai explicit în exprimare și să ne ofere un motiv clar al intervenției Sale la Babel: „nimic nu i-ar împiedica să facă ce și-au pus în gând, adică să construiască o armă nucleară” sau „nimic nu i-ar împiedica să facă ce și-au pus în gând, adică să creeze Inteligență Artificială autonomă care să ducă la extincția rasei umane”. Sau măcar dacă Dumnezeu ar fi spus: „nimic nu i-ar împiedica să răstoarne domnia Mea peste ei”. Atunci am fi știut că Dumnezeul Bibliei nu este cu nimic diferit de zeitățile popoarelor

---

15 Vezi: Raimon Panikkar, „The Myth of Pluralism: The Tower of Babel – A Meditation on Non-Violence”, în *Cross Currents* 29(2), 1979, pp. 197-230; Gordon J. Wenham, *Genesis 1-15. Word Biblical Commentary 1*, Dallas, Word Books, 1987, pp. 232-246; Neal Blough, „From the Tower of Babel to the Peace of Jesus Christ: Christological, Ecclesiological and Missiological Foundations for Peacemaking”, în *Mennonite Quarterly Review* 76, 2002 pp. 7-33; John H. Walton, „The Mesopotamian Background of the Tower of Babel Account and its Implications”, în *Bulletin for Biblical Research* 5, 1995, pp. 155-175.

păgâne ale Antichității – capricios, fricos, tiran etc. Însă, nu primim nicio explicație de felul acesta.

„Haidem [...] să ne facem un nume”, spun oamenii la Babel, „ca să nu fim împrăștiați pe toată fața pământului” (vers. 4). Logica din spatele acestor spuse, a făuririi unui nume, este cea a dobândirii unei recunoașteri sau afirmări de sine, i.e. a unei identități care să nu fie uitată în anonim, ci care să fie recunoscută și care să treacă testul scurgerii timpului. Îți făurești un nume ca să îți fidelizezi prietenii și să îți intimidezi dușmanii. Însă, în contextul acesta, în care cei de la Babel erau singurii oameni de pe fața pământului, singurul dușman de intimidat era nimeni altul decât Dumnezeu. „Haidem [...] să ne facem un nume”, spun ei, „ca să nu fim împrăștiați pe toată fața pământului” (vers. 4). Frica de-a nu avea un front comun împotriva lui Dumnezeu îi determină pe aceștia să construiască turnul Babel. Frica stă la baza unității și colaborării dintre ei. Nu speranța de-a face tot posibilul ca niciunul dintre ei să nu fie marginalizat sau lăsat pe dinafară, ci frica de-a fi singuri în fața lui Dumnezeu.

Înțelegând în acest mod motivația construirii turnului Babel, intervenția lui Dumnezeu nu este nimic altceva decât cea mai bună veste pentru umanitate: „Haidem! Să ne coborâm și să le încurcăm acolo limba, ca să nu-și mai înțeleagă vorba unii altora” (vers. 7). Acțiunea lui Dumnezeu este așadar una de răscumpărare a întregii umanități din ghearele fricii de celălalt. Altfel spus, Dumnezeu răscumpără umanitatea din blestemul uniformizării și al monismului, care au la bază nimic altceva decât frica de celălalt și lipsa de siguranță în conturarea și afirmarea identității individuale și de grup. Dumnezeu, prin acțiunea sa de multiplicare a limbilor și, în consecință, de împrăștiere a oamenilor pe toată fața pământului, plasează umanitatea pe traiectoria sănătoasă a construirii identității.

În viziunea biblică, identitatea se construiește și se afirmă sănătos în sânul pluralismului, nu în lipsa lui. Lucrul acesta e confirmat de evenimentul turnării Duhului lui Dumnezeu din ziua Cincizecimii din cartea Faptele Apostolilor, capitolul 2. Dacă la Babel (Geneza 11) intervenția lui Dumnezeu prin crearea pluralismului limbilor, națiunilor și culturilor pământului este, aparent, expresia judecății Sale, pluralismul fiind, în consecință, o pedeapsă și un blestem asupra umanității, la Cincizecime (F. ap. 2) turnarea Duhului lui Dumnezeu prin *glossolalia* peste „oameni cucernici din toate neamurile care sunt sub cer” (F. ap. 2:5) constituie evaluarea și afirmarea pozitivă a pluralismului creat la Babel. Prin urmare, evenimentul

turnării Duhului peste întreaga pluralitate de națiuni ale pământului, reprezentate paradigmatic de oameni din „toate neamurile care sunt sub cer”, devine lentila hermeneutică prin care putem observa că, ontologic vorbind, pluralismul este ideea lui Dumnezeu. Așadar, pentru creștini, pluralismul nu ar trebui să fie ceva de speriat. Dimpotrivă! Fiind ideea lui Dumnezeu, pluralismul ar trebui să fie interpretat ca o stare de fapt, i.e. ca normalitatea creației lui Dumnezeu în care Biserica trebuie să viețuiască și să-și împlinească rolul său particular.¹⁶

Pluralismul, binele comun și bunăstarea umană

Bine-cunoscutul teolog evanghelic Carl Henry, referindu-se la ideea binelei comune, își ia ca fundament, pentru dezbaterea acestui concept, ideea teologică a *imago Dei*.¹⁷ El o interpretează într-un sens arminian, susținând că chipul lui Dumnezeu în om nu a fost total depravat de păcat. Deoarece *imago Dei* este o trăsătură umană comună și universală, Henry este capabil să susțină o morală publică care transcende orice particularitate a credințelor religioase. În acest sens, morală publică nu mai este rezultatul unui cumul de factori inferiori, ci este o morală înaltă, asemănătoare rațiunii pure a modernității, care transcende orice obstacol, formând astfel un bine comun perfect, care este transcendent și perfect armonizat. În consecință, misiunea Bisericii nu este una de „impunere eclezială”, ci una de „persuasiune interioară voluntară”, prin promovarea a „ceea ce este drept”.¹⁸ Henry chiar sugerează că o societate bună este una care caută binele comun pentru că este motivată din interior și nu pentru că este obligată moral să facă asta (de către *imago Dei*), chiar dacă este așa. Cineva s-ar putea întreba

---

16 Pentru o discuție mai aprofundată în aceeași direcție, cu referire la relația credință – tehnologie, vezi: Mocan, „The Bible and Transhumanism”, pp. 194-195.

17 Gallagher are o abordare similară. Penticostal fiind, el vorbește despre lucrarea publică a Duhului lui Dumnezeu pornind de la ideea de *imago Dei*. Robert L. Gallagher, „The Holy Spirit in the World: in Non-Christians, Creation and Other Religions” în *Asian Journal of Pentecostal Studies* 9:1 (2006), p. 17-33. O viziune diferită este creionată de teologul cu origini penticostale James K. A. Smith, care vorbește despre restaurarea *imago Dei* care rezultă în viața bună sau înfloritoare. Prin urmare, *imago Dei* nu mai constituie premisa de la care se pleacă, ci reprezintă scopul sau misiunea unei teologii angajate public. James K. A. Smith, *Desiring the Kingdom: Worship, Worldview and Cultural Formation*, Grand Rapids, Baker, 2009, p. 163.

18 Henry, *The Christian Mindset*, p. 124.

cum ar atinge o ființă umană această motivație interioară și, astfel, va „uita” de *imago Dei* gravat în el/ea – și asta ținând cont de faptul că nici măcar marea Cădere în păcat a primilor oameni nu a fost capabilă să o stârpească complet? Deși fascinantă, abordarea lui Henry este tributară unei înțelegeri moderniste a realității și teologiei și, prin urmare, nu răspunde în mod satisfăcător la provocările pe care le ridică contemporaneitatea.

Raymond Plant preia și el inițial abordarea modernistă a binelui comun, dar fără a se folosi de *imago Dei*. El afirmă că pluralitatea societății noastre este un lucru complicat: „Dacă acceptăm că trăim într-o societate în care indivizii cred că au dreptul la propria lor concepție despre bine, atunci orice concepție despre binele comun nu va atinge un scop comun pentru societate în ansamblu”.¹⁹ Plant acceptă pluralitatea, dar numai într-o anumită măsură. Dacă nu acceptăm că trăim într-o astfel de societate? Ce se întâmplă atunci? Se va schimba brusc societatea? În nici un caz! Simplul fapt de a respinge o realitate nu ajută. Dar aceasta este o problemă mică și nu atât de crucială cu abordarea lui Plant. Mergând mai departe în argumentare, el propune „un punct de plecare alternativ” în căutarea binelui comun. Alternativa nu are de-a face cu o căutare a binelui comun prin mijloacele gândirii morale raționaliste, ci prin intermediul „nevoilor comune pe care oamenii trebuie să le aibă pentru a fi capabili să acționeze ca agenți morali, adică să fie în stare să caute orice concepție despre bine, oricare ar fi acesta”.²⁰ Meritul unei astfel de abordări este că ia în considerare existența materială a oamenilor. Abordarea implică o trecere de la persoana umană ca rațiune la persoana umană ca materie. Erorile unei astfel de „viziuni economice” asupra omului sunt multiple: (1) continuă să fie mai apropiată de paradigma modernității asupra omului decât de cea postmodernă, care vede omul în mod holistic; (2) are prea mult de-a face cu materialitatea omului, și mai puțin cu raționalitatea sau cu spiritualitatea sa; (3) este prea îngustă, adică concentrează omul asupra bunurilor, lăsând astfel alte părți acoperite; (4) reduce dreptatea socială numai la chestiuni economice.

Atât doctrina influențată modernist a *imago Dei* cât și propunerea lui Plant privind binele comun „economic” nu pot fi satisfăcătoare pentru paradigma postmodernă. Prin urmare, este nevoie de un bine comun care

---

19 Raymond Plant, *Politics, Theology, and History*, New York, Cambridge University Press, 2001, p. 197.

20 Plant, *Politics, Theology, and History*, p. 198.

să fie atât holistic cât și pluralist în percepția sa despre om și în forma sa. Căutarea binelui comun este în primul rând un proiect care presupune reconciliere cu trecutul și o proiecție în viitor. Religia este un factor decisiv în acest proiect.²¹ Binele comun ar putea fi bineînțeles articulat fără ajutorul religiei. Cu toate acestea, istoria modernă recentă a arătat finalul unui astfel de proiect. Autorii cărții „În căutarea binelui comun: pentru o viziune creștină a democrației românești” redau următoarele:

[...] binele comun este mult mai mult decât numele abstract al unor necesități concrete, că de existența lui se leagă mai curând o serie de principii, viziuni și idealuri. Înainte de a se lăsa tradus în bani sau servicii, binele comun este suma ideilor pe care le avem despre binele pe care-l vrem pentru noi înșine și pentru ceilalți. Este o proiecție, o dorință și o speranță.²²

Această definiție a binelui comun se leagă foarte bine de antropologia postmodernă deoarece demonstrează atât pluralitatea cât și o viziune holistică a omului. Înglobând atât principiile (rațiunea) cât și dorințele și speranțele (inima), definiția de mai sus a binelui comun este în concordanță cu dezvoltarea unei viziuni holistice asupra realității. Mai mult, autorii încurajează dialogul dintre valorile religioase și cele publice, deoarece ambele lucrează pentru construirea unei societăți bune și înfloritoare.

Apreciatul teolog Miroslav Volf asociază binele comun cu ideea de bunăstare sau înflorire umană. Potrivit lui, o viziune asupra bunăstării umane este cea mai importantă contribuție a credinței creștine la binele comun. El afirmă că „modul în care creștinii lucrează pentru bunăstarea umană nu este prin a impune altora viziunea lor despre bunăstarea umană și despre binele comun, ci prin a aduce mărturie despre Hristos, care întruchipează viața cu-adevărat bună.”²³ Nu există nicio îndoială că creștinii ar trebui să fie primii care celebrează pluralitatea și diversitatea, iar acest lucru ar trebui să se reflecte în modul în care abordează sfera publică spre bunăstarea umană și spre binele comun. Vorbind despre bunăstarea umană, Volf alege mai întâi să o plaseze într-un cadru teologic de speranță, i.e.

21 Radu Carp et al, *În căutarea binelui comun. Pentru o viziune creștină a democrației românești*, în seria *Theologia Socialis*, nr. 2, Cluj-Napoca, EIKON, 2008, p. 10.

22 Carp, *În căutarea binelui comun*, p. 11.

23 Miroslav Volf, *A Public Faith: How Followers of Christ should Serve the Common Good*, Grand Rapids, Brazos Press, 2011, p. xi.

într-un cadru eshatologic. Cel mai probabil, motivul pentru care a făcut-o este pentru a proteja ideea bunăstării vieții împotriva, de exemplu, a crizelelor economice sau nucleare. Volf știe că oamenii în general și, surprinzător sau nu, chiar și mulți creștini în special, au tendința de a-și pierde inima în fața fragilității vieții. Prin urmare, el ancorează bunăstarea umană în interpretarea lui Jürgen Moltmann a speranței creștine în antiteză cu optimismul uman. Moltmann înțelege optimismul ca pe o simplă „desfășurare a ceea ce este deja acolo”; Speranța creștină, dimpotrivă, este „așteptarea unor lucruri bune care nu ne parvin în mod normal” – este „darul a ceva nou”; ceea ce părea imposibil este „nu doar posibil, ci real”.²⁴ Speranța este așteptarea ca Dumnezeu să ne dea daruri; iar în centrul acestui lucru se află darul bunăstării umane.

Este posibilă și o înțelegere greșită a bunăstării umane. Înțelegerea hedonistă a bunăstării umane este foarte prezentă în societatea postmodernă. Accentul său este pe satisfacerea plăcerilor oamenilor. Interpretarea aceasta este atât de comună încât, deseori, este greu de identificat în mod specific. Ea modelează cultura în întregimea ei, nimic nefiind prea departe de tentaculele sale. Atât creștinii cât și atei se bucură de umbra umbrelei sale. Deși noul umanism L-a respins pe Dumnezeu, a păstrat totuși ideea iubirii pentru aproapele. Totuși, noua definiție postmodernă a bunăstării umane ca satisfacție experiențială tinde să ignore chiar și dragostea pentru aproapele. Volf răspunde la această provocare astfel:

Când punem plăcerea în centrul vieții bune, când o decuplăm de iubirea lui Dumnezeu, sursa supremă a sensului, și când o despărțim de iubirea de aproapele și de speranța unui viitor comun, suntem lăsați, în cuvintele lui Andrew Delbanco, „fără nicio modalitate de a organiza dorința într-o structură de sens”. Și pentru niște ființe raționale, așa cum suntem noi, oamenii, o astfel de dorință de a satisface plăceri de sine stătătoare va rămâne întotdeauna profund nesatisfăcătoare.²⁵

---

24 Volf, *A Public Faith*, pp. 55-56.

25 Volf, *A Public Faith*, p. 62. Înțelegerea lui Volf a religiei este profund legată de bunăstarea umană și de binele comun. Orice concepție despre lume și viață religioasă înglobează în ea însăși o viziune particulară a bunăstării umane și a binelui comun. Mai mult, orice individ deține, în propria-i existență, o concepție specifică a binelui comun și a vieții bune. Potrivit lui Volf, a fi indiferenți față de bunăstarea umană este o greșeală majoră nu doar când vorbim de creștini, ci când ne referim la oameni în general. A fi dezinteresat față de bunăstarea umană presupune a neglija o parte substanțială din ce înseamnă a fi om. Volf, *A Public Faith*, pp. 64-71.

Prin urmare, în opinia lui Volf, a traduce bunăstarea umană ca satisfacție experiențială este o greșeală decisivă atât ca umaniști cât și ca creștini. Aceasta tocmai pentru că, în calitate de umanist, cineva își pune satisfacția în centrul viziunii sale asupra lumii, excluzând prin urmare atât sensul postmodern al omului – care este în mod clar om-în-relații, cât și realitatea lumii globalizate inter-dependente. Volf susține că cheia bunăstării umane este iubirea lui Dumnezeu și iubirea aproapelui. Cea mai mare provocare pentru creștini este să „creadă cu-adevărat că Dumnezeu este fundamental pentru bunăstarea umană”. În același timp, cea mai mare provocare pentru teologi este „să susțină cu-adevărat că Dumnezeu este soluția pentru bunăstarea umană”.²⁶

Concluzie

După cum am putut observa, în studiul de față ne-am propus să argumentăm în favoarea unei abordări creștine teologice și biblice temeinice a problematicii pluralismului avansată de societatea contemporană profund globalizată în care viețuim. Pentru început, am arătat că, din perspectivă creștină, prima provocare adusă în scenă de problematica pluralismului este cea referitoare la adevăr. Abordarea lui McFadyen ne-a fost de mare ajutor în conturarea unei înțelegeri eshatologice a adevărului. Lucrul acesta este important deoarece ne permite nouă, creștinilor, să respingem o abordare triumfalistă a spațiului public pluralist contemporan, în care plecăm de la premisa că noi – de orice culoare confesională am fi – deținem Adevărul ultim, desăvârșit, absolut. O astfel de (re)poziționare, în care plasăm adevărul în cadrul eshatologic, ne oferă posibilități multiple de intrare în dialog cu alți agenți publici, lucru de mare folos în vederea rezolvării crizelor cu care se confruntă societatea contemporană și în vederea conturării binelui comun.

După aceea, am ales să fundamentăm biblic o viziune creștină a pluralismului, privind la două paragrafe importante ale Sfințelor Scripturi, i.e. turnul Babel (Geneza 11) și turnarea Duhului Sfânt din Ziua Cincizecimii (Faptele apostolilor 2). Privind la cele două pericope, am putut observa că pluralismul, în sens ontologic, a fost ideea lui Dumnezeu. Pasul acesta este crucial pentru construirea unei viziuni biblice temeinice a pluralismului.

---

26 Volf, *A Public Faith*, pp. 72-74.

Înțelegând pluralismul ca binecuvântare, nu ca blestem, coordonatele pe care se poate dezvolta o viziune creștină a pluralismului se schimbă radical. Vorbim, așadar, de o hermeneutică a iubirii, care îmbrățișează diversitatea creată de Dumnezeu în umanitatea întreagă, și nu de o hermeneutică a suspiciunii, a urii și a uniformizării, care suprimă diferențele de orice fel ar fi ele.

În cele din urmă, am argumentat că o astfel de viziune creștină a pluralismului societății contemporane înglobează premisele pentru o construire temeinică a binelui comun și a bunăstării umane în societatea prezentului. Plecând de la premisa că pluralismul e ideea lui Dumnezeu și că adevărul creștin e în esența sa eshatologic, credința creștină – de orice culoare confesională ar fi ea – poate aduce contribuții importante pentru construirea binelui comun și a bunăstării umane.²⁷ Ea poate aduce contribuții atât în ceea ce privește conceptualizarea binelui comun și a bunăstării umane, cât și în ceea ce privește implementarea acestora prin practici publice concrete.

Bibliografie

- *BIBLIA sau Sfânta Scriptură*, (VDCC, Ediție Dumitru Cornilescu Corectată), Oradea, Societatea Biblică din România, 2015.
- BLOUGH, Neal, „From the Tower of Babel to the Peace of Jesus Christ: Christological, Ecclesiological and Missiological Foundations for Peacemaking”, în *Menonite Quarterly Review* 76, 2002 pp. 7-33.
- CARP, Radu, et al, *În căutarea binelui comun. Pentru o viziune creștină a democrației românești*, în seria *Theologia Socialis*, nr. 2, Cluj-Napoca, EIKON, 2008.
- GALLGAGHER, Robert L., „The Holy Spirit in the World: in Non-Christians, Creation and Other Religions”, în *Asian Journal of Pentecostal Studies* 9:1 (2006), pp. 17-33.
- HENRY, Carl, *The Christian Mindset in a Secular Society: Promoting Evangelical Renewal & National Righteousness*, Portland, Multnomah Press, 1984.

---

²⁷ Ioan-Gheorghe Rotaru, „Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.

- MCFADYEN, Alistair, „Truth as Mission: the Christian Claim to Universal Truth in a Pluralist Public World”, în *Scottish Journal of Theology* 46, pp. 437-450.
- MOCAN, Beneamin, „The Bible and Transhumanism: Lessons from the Tower of Babel (Genesis 11.1-9)”, în Robert Petrovšek și Bojan Žalec (editori), *Transhumanism as a Challenge for Ethics and Religion*, din seria *Theology East – West: European Perspectives*, Zürich, Lit Verlag, 2021, pp. 189-196.
- PANIKKAR, Raimon, „The Myth of Pluralism: The Tower of Babel – A Meditation on Non-Violence”, în *Cross Currents* 29(2), 1979, pp. 197-230.
- PLANT, Raymond, *Politics, Theology, and History*, New York, Cambridge University Press, 2001.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Globalization and its effect on religion”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (eds.), Les Arcs, France, Editions IARSIC, 2014, pp.532-541.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Religious liberty – a natural human right”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC, 2015, pp. 595-608.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Plea for Human Dignity”, *Scientia Morali-tas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Morali-tas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.
- SMITH, James K. A., *Desiring the Kingdom: Worship, Worldview and Cultural Formation*, Grand Rapids, Baker, 2009.
- STACKHOUSE, Max, *God and Globalization, Volume 4: Globalization and Grace*, Grand Rapids, Eerdmans, 2010.
- VOLF, Miroslav, *A Public Faith: How Followers of Christ should Serve the Common Good*, Grand Rapids, Brazos Press, 2011.
- WALTON, John H., „The Messopotamian Background of the Tower of Babel Account and its Implications” în *Bulletin for Biblical Research* 5, 1995, pp. 155-175.
- WENHAM, Gordon J., *Genesis 1-15. Word Biblical Commentary 1*, Dallas, Word Books, 1987, pp. 232-246.